Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

13 септември 2017 година*

„Преюдициално запитване — Прилагане на схеми за социална сигурност — Работници мигранти — Определяне на приложимото законодателство — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Член 14, параграф 2, буква б), подточка i) — Лице, което е обичайно нето на работа на територията на две или повече държави членки — Лице, което е нето в една държава членка и по време на тримесечен неплатен отпуск извършва дейности като нето лице на територията на друга държава членка“

По дело C-569/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) с акт от 30 октомври 2015 г., постъпил в Съда на 5 ноември 2015 г., в рамките на производство по дело

X

срещу

Staatssecretaris van Financiën,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen (докладчик), председател на състава, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 14 декември 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за нидерландското правителство, от M. Bulterman и M. Noort, в качеството на представители,

– за чешкото правителство, от M. Smolek и J. Vláčíl, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от M. van Beek и D. Martin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 8 март 2017 г.,

* Език на производството: нидерландски.

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13, параграф 2, буква а) и на член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35), изменен с Регламент (ЕО) № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. (ОВ L 177, 2008 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между X и Staatssecretaris van Financiën (държавен секретар по финансите, Нидерландия) относно акт за установяване на задължение за данък върху доходите и за социалноосигурителни вноски.

Правна уредба

3 Съгласно член 1 от Регламент № 1408/71:

„По смисъла на настоящия регламент:

а) *заето лице* и *самостоятелно заето лице* означава съответно:
   i) всяко лице, което е осигурено задължително или доброволно за продължителен период, за един или повече рискове, обхванати от клоновете на схема за социална сигурност, за заети лица, за самостоятелно заети лица или от специалните схеми за държавни служители;

[…]“.

4 Член 13 от този регламент предвижда:

„1. [При спазване на] членове 14в и 14е, лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една-единствена държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите в настоящия дял.

2. [При спазване на] разпоредбите на членове от 14 до 17:

а) лице, което е заето на работа на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава членка, или ако седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или лицето, което го е наело на работа, се намира на територията на друга държава членка;

[…]“.

5 Съгласно член 14 от посочения регламент:

„Разпоредбите на член 13, параграф 2, буква а) се прилагат при съблюдаване на следните изключения и обстоятелства:

[…]

2. Лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки, е подчинено на законодателството, което се определя по следния начин:

[…]

б) лице, различно от посоченото в буква а), е подчинено на:

i) законодателството на държавата членка, в която пребивава, ако отчасти упражнява дейността си на тази територия, или ако работи за няколко предприятия или няколко работодатели, чиито седалища или места на стопанска дейност се намират на територията на различни държави членки;

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

6 От 1 март 2006 г. X, нидерландски гражданин, пребивава и работи в Нидерландия за работодател, установен в същата държава членка.

7 X се уговаря с работодателя си, че от декември 2008 г. до февруари 2009 г. включително ще вземе тримесечен неплатен отпуск. В писмо от 12 ноември 2008 г. работодателят му излага условията, приложими към трудовото им правоотношение през този период на отпуск. Там той по-специално уточнява, че през отпуска трудовият договор ще остане в сила и от 1 март 2009 г. X ще поеме отново обичайните си функции.

8 От декември 2008 г. до февруари 2009 г. X пребивава в Австрия, където работи като ски учител за различен работодател, установен в тази държава членка.

9 През следващите години X не взима неплатен отпуск. От сведенията, които нидерландската данъчна администрация е получила от австрийските власти, обаче се вижда, че през данъчната 2010 година съответното лице е включвано на два пъти в регистрите на австрийската система за социално осигуряване, в качеството на работник. Същото важи за данъчните 2011—2013 г. включително, през които то е включвано в тези регистри веднъж годишно за период от около една или две седмици.

10 Предмет на спора между X и държавния секретар по финансите е изчисляването на данъка върху доходите и на социалноосигурителните вноски за данъчната 2009 година. По-специално се поставя въпросът дали през януари и февруари 2009 г. X е подлежал на задължително осигуряване в Нидерландия и на това основание е бил длъжен да прави вноски.

11 По въззивната жалба срещу решението на Rechtbank Gelderland (Районен съд Гелдерланд, Нидерландия) Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Апелативен съд Арнем-Леуварден, Нидерландия) приема, че трудовото правоотношение между X и установения му в Нидерландия работодател е продължило да съществува през неплатения отпуск и че нидерландското законодателство е приложимо и през месеците януари и февруари 2009 г.

12 X подава касационна жалба срещу това решение пред запитващата юрисдикция.

13 При тези обстоятелства Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли дял II от Регламент № 1408/71 да се тълкува в смисъл, че за работника, който живее в Нидерландия, обикновено извършва дейността си в Нидерландия и взима тримесечен неплатен отпуск, се счита, че (и) през този период продължава да е нает на

работа в Нидерландия, ако i) трудовото правоотношение продължава да съществува през споменатия период, и ii) за целите на прилагането на нидерландския Закон за безработицата въпросният период се разглежда като период на извършване на дейност като нает лице?

2) а) Кое законодателство Регламент № 1408/71 определя за приложимо, ако през неплатения отпуск този работник е нает на работа в друга държава членка?
б) Има ли във връзка с това значение, че през следващата година съответното лице на два пъти, а през трите години след това — по веднъж годишно, е наемано на работа за период от една до две седмици в посочената друга държава членка, без да е взиман неплатен отпуск в Нидерландия?“.

По преюдициалните въпроси

14 С въпросите си, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че лице, което пребивава и е нает на работа на територията на една държава членка и което взима тримесечен неплатен отпуск и през този период е нает на работа на територията на друга държава членка, трябва да се счита за обичайно нает на работа на територията на две държави членки по смисъла на тази разпоредба.

15 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда разпоредбите на дял II от Регламент № 1408/71, от които е част член 14, параграф 2, представляват пълна и единна система от стълкновителни норми, чиято цел е работниците, които се движат в рамките на Европейския съюз, да бъдат подчинени на схемата за социална сигурност на една-единствена държава членка, така че да се избегнат припокриване на приложимите национални законодателства и усложненията, които могат да възникнат от това (решение от 4 октомври 2012 г., Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, т. 29 и цитираната съдебна практика).

16 За целта член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71 прогласява принципа, че лице, което е нает на работа на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава дори и ако пребивава на територията на друга държава членка (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2012 г., Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, т. 30.

17 Този принцип обаче е формулиран „[при спазване на] разпоредбите на членове от 14 до 17“ от Регламент № 1408/71. Всъщност в някои особени случаи простото прилагане на общото правило, посочено в член 13, параграф 2, буква а) от този регламент, би довело не до избягване, а напротив, до пораждане както за работника, така и за работодателя и за социалноосигурителните органи на административни усложнения, които могат да попречат на упражняването на свободното движение на лицата, попадащи в приложното поле на този регламент (решение от 4 октомври 2012 г., Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, т. 31).

18 Съгласно член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71 лице, което е обичайно нает на работа на територията на две или повече държави членки, е подчинено на законодателството на държавата членка, в която пребивава, ако отчасти упражнява дейността си на тази територия.

19 От последната разпоредба, която дерогира общото правило за привързване към държавата членка на заетост, следва, че за прилагането ѝ е необходимо съответното лице да е обичайно нает на работа на територията на две или повече държави членки.

20 Следователно положение като разглежданото по главното производство може да попада в обхвата на член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71 само ако съответното лице, на което работодателят му е предоставил неколкомесечен неплатен отпуск и е запазил трудовото правоотношение, може през този отпуск да се счита за нает на работа по смисъла на цитираната разпоредба в държавата членка, на чиято територия е взет този отпуск.

21 В тази насока следва да се отбележи, че по отношение на спирането на действието на трудово правоотношение по време на родителски отпуск Съдът е постановил, че едно лице има качеството на работник по смисъла на Регламент № 1408/71, стига да е задължително или доброволно осигурено, дори само за един риск, по посочена в член 1, буква а) от същия регламент обща или специална схема за социална сигурност, и то независимо от съществуването на трудово правоотношение (решение от 7 юни 2005 г., Dodl и Oberhollenzer, C-543/03, EU:C:2005:364, т. 34).

22 В допълнение, съгласно практиката на Съда разпоредбите на дял II от Регламент № 1408/71, за разлика от тези в дял I от него, действително се отнасят до лицата, които са „наети на работа“ („personnes qui exercent une activité salariée“) или са „самостоятелно заети“ („personnes qui exercent une activité non-salariée“), а не до „заетите“ или „самостоятелно заетите лица“ („travailleurs salariés/non salariés“), но логическото и съгласувано тълкуване на персоналния обхват на Регламента и на въведената с него система от стълкновителни норми изисква съответните понятия от дял II от цитирания регламент да се тълкуват в светлината на определенията, съдържащи се в член 1, буква а) от него (вж. в този смисъл решения от 30 януари 1997 г., De Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, т. 22 и от 30 януари 1997 г., Hervein и Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, т. 20).

23 Ето защо, също както квалифицирането на един работник като заето лице или като самостоятелно заето лице по смисъла на Регламент № 1408/71 зависи от националната схема за социална сигурност, в която участва този работник, за дейности като „нает на работа лице“ и като „самостоятелно заето лице“ по смисъла на дял II от Регламент № 1408/71 следва да се приемат дейностите, които се считат за такива от законодателството, приложимо в областта на социалната сигурност в държавата членка, на чиято територия се извършват тези дейности (вж. в този смисъл решения от 30 януари 1997 г., De Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, т. 23 и от 30 януари 1997 г., Hervein и Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, т. 21).

24 Аналогично, доколкото едно лице запазва качеството на заето лице през периода на неплатен отпуск, предоставен му от неговия работодател, възможно е да се приеме, че това лице е нает на работа по смисъла на дял II от Регламент № 1408/71 независимо от спирането на действието на основните задължения, които произтичат от това трудово правоотношение през въпросния определен период.

25 Следователно в случай като разглеждания по главното производство, в който според запитващата юрисдикция приложимото в областта на социалната сигурност национално законодателство предвижда, че лице, което взима неколкомесечен неплатен отпуск, продължава да е нает на работа през периода на отпуск, това лице ще се смята през посочения период за нает на работа по смисъла на дял II от Регламент № 1408/71 в държавата членка, на чиято територия е взет този отпуск.

26 В тази хипотеза, ако съответното лице е нает на работа на територията на друга държава членка през този период, положението му може да попада в обхвата на член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71, стига извършваните на територията на последната държава членка дейности да са обичайни и значителни (вж. в този смисъл днешното решение X, C-570/15, т. 19).

27 За да се прецени дали извършваните на територията на последната държава членка през този период са обичайни и значителни, е необходимо да се изходи по-специално от продължителността на периодите на дейност и от естеството на полагания труд като нает лице, така както те са определени в договорните документи — а и, при необходимост — от реално извършените дейности (вж. в този смисъл днешното решение X, C-570/15, т. 21).

28 При това положение запитващата юрисдикция ще трябва да провери дали дейността на съответното лице, извършвана в Австрия като нает на работа през процесния по главното производство тримесечен период, е обичайна и значителна, при което е ирелевантно дали това лице е извършвало такава дейност след посочения период.

29 С оглед на предходните съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че лице, което пребивава и е нает на работа на територията на една държава членка и което взима тримесечен неплатен отпуск и през този период е нает на работа на територията на друга държава членка, трябва да се счита за обичайно нает на работа на територията на две държави членки по смисъла на тази разпоредба, стига, от една страна, законодателството на първата държава членка в областта на социалната сигурност да го счита през този период на отпуск за нает на работа и от друга, извършваната на територията на втората държава членка дейност да е обичайна и значителна — нещо, което запитващата юрисдикция трябва да провери.

По съдебните разноски

30 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г., трябва да се тълкува в смисъл, че лице, което пребивава и е нает на работа на територията на една държава членка и което взима тримесечен неплатен отпуск и през този период е нает на работа на територията на друга държава членка, трябва да се счита за обичайно нает на работа на територията на две държави членки по смисъла на тази разпоредба, стига, от една страна, законодателството на първата държава членка в областта на социалната сигурност да го счита през този период на отпуск за нает на работа и от друга, извършваната на територията на втората държава членка дейност да е обичайна и значителна — нещо, което запитващата юрисдикция трябва да провери.

Подписи